

порівнюваних українських та англійських СГ є 6 СЗ (75 %), а 2 СЗ (25 %) реалізовані тільки у складі української СГ. Так, специфічними для СГ *ходитьи* є такі СЗІ, як, наприклад, 'зменшувальна і/або зменшувально-пестлива (зменшувально-зневажлива) назва того, що названо твірним іменником' (демінутивне СЗ/демінутивно-експресивне СЗ) та 'назва тварини, мотивована твірним іменником'.

Аналіз фактичного матеріалу дає змогу стверджувати наступне: якщо особливість похідних дієслів у складі СГ *ходитьи* насамперед зумовлена реалізацією специфічних СЗ у межах кожного із зіставлюваних СГ, то особливість дериватив-іменників ґрунтується не стільки на реалізації специфічних СЗ, скільки на різноманітності засобів вираження навіть тих СЗ, що є спільними для СГ двох мов.

Аннотация. Данное исследование посвящено формулировке теоретических положений, связанных с изучением словообразовательного состава языка сквозь призму связей и отношений между единицами словообразовательного гнезда (далее – СГ). В работе смоделированы словообразовательные гнезда с вершиной *ходитьи* в украинском и *to go, to walk* в английском языках, производные которых проклассифицированы в соответствии с их словообразовательными значениями (далее – СЗ). Основными методами исследования являются сравнительно-типологический, предусматривающий выполнение процедуры сопоставления СГ в двух языках, и описательный метод, с помощью которого в работе осуществлен синхронный анализ структурно-семантических параметров отглагольных производных СГ.

Ключевые слова: словообразовательное гнездо, словообразовательное значение, глагол, существительное.

Abstract. This study is devoted to the formulation of theoretical positions related to the study of the derivational composition of a language through the prism of connections and relations between units of a derivational nest (hereinafter – DN). In this work word-building nests are modeled with the vertex *ходитьи* in Ukrainian and *to go, to walk* in English, whose derivatives have been classified by derivational meanings (hereinafter – DM). The main research methods were comparative-typological, providing for the implementation of the procedure for comparing the DN in two languages, and the descriptive method with which the work carried out a simultaneous analysis of the structural-semantic parameters of the verbal DN derivatives.

Key words: derivational nest, derivational meaning, verb, noun.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грещук В. В. Внесок Івана Ковалика в українське і слов'янське мовознавство. *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія*. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. від. ЦІТ, 2007. Вип. XV–XVIII. С. 3–11.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2006. 716 с.
3. Тихонов А. Н. Семантические проблемы словообразовательного гнезда. Русский язык: вопросы его истории и современного состояния: Виноградовские чтения I–VIII / Отв. ред. Н. Ю. Шведова. М.: Наука, 1978. С. 118–120.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
5. Cambridge Advanced Learner's Dictionary – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 1699 p.

УДК 811.161.2'374:656.8

ТЕМАТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕРМІНІВ ПОШТОВОЇ СЛУЖБИ

О. О. Степова, А. П. Загнітко

Анотація. У статті проаналізовано особливості тематичного групування термінології поштової служби в українській мові. Описано модель тематичної класифікації термінів поштової служби.

Ключові слова: терміни поштової служби, тематична група, лексико-семантична група.

У сучасному мовознавстві поняття «тематична група» та «лексико-семантична група» часто ототожнюють, проте дослідники по-різному дефінують ці поняття.

О. С. Ахманова до тематичної групи відносить слова, близькі за своїм стрижневим семантичним змістом, тобто входять до одного і того самого семантичного поля [1; 112–113].

Ф. П. Філін лексико-семантичними групами називає сукупності слів, що мають близькі (в тому числі і протиставлювальні – антоніми) й ідентичні значення з різними відтінками і диференційними ознаками (синоніми) [2; 225].

Д. І. Ганич, І. С. Олійник у своєму словнику оперують поняттям «семантичне поле», дефінуючи його як «сукупність слів і виразів мови, що становлять тематичний ряд, який охоплює певне коло значень; лексичну мікросистему» [3; 204–205].

С. Я. Єрмоленко описує лексичне поле як «сукупність мовних одиниць, об'єднаних спільністю змісту, одним поняттям, функційною подібністю позначуваних явищ» і також наголошує на тому, що термін часто вживається недиференційовано поряд із термінами «лексико-семантична група», «тематична група слів» [4; 131].

Ми вважаємо, що наявна доцільність диференціювати тематичні групи й лексико-семантичні групи. У тематичних групах – стратифікувати рівні лексико-семантичних груп і підгруп, що можна спостерігати в дослідженні термінології поштової служби.

Отже, тематичною групою термінів можна вважати сукупність одиниць, об'єднаних однією темою, а лексико-семантичною групою – сукупність термінів, об'єднаних загальною семантичною ознакою в межах тематичної групи.

Беручи до уваги теоретичні напрацювання дослідників, пропонуємо поділ термінів поштової служби на 11 основних тематичних груп, у межах яких виокремлювані лексико-семантичні групи:

1) **назви дій та процесів:** *автоматизоване оброблення пошти, адресування поштової одиниці, виймання листів з поштових скриньок, звірення поштових одиниць, лицювання листів, експедирування періодичних друкованих видань, штемпелювання, детальне сортування пошти, гасіння поштової марки, комбіноване сортування пошти, обмінювання пошти, оброблення пошти, перевезення пошти, пересилання пошти, попереднє оброблення листів, розбирання письмової кореспонденції, синхронізація оброблення і перевезення пошти, загальне сортування пошти, моторизоване доставляння пошти тощо;*

2) **назви інструментів та приладів, їх частин та іншого інвентарю для забезпечення поштового зв'язку:** *адресна система експедирування періодичних друкованих видань, електронний поштовий штемпель для сертифікації, мішкозашивна машина, маркувальна машина, штриховий кодовий ідентифікатор, формувач потоку листів, радіочастотний кодовий ідентифікатор, сортувальна машина, цифрочитальний пристрій розпізнавання рукописних цифр, сортувальна шафа, накопичувач сортувальної машини, поштова доставна скринька, поштова скринька, поштова доставна шафа, радіочастотний кодовий ідентифікатор та ін.;*

3) **назви осіб, що пов'язані з процесами поштової обслуги:** *оператор поштового зв'язку, відправник, видавець, одержувач, поштар, оператор відеокодування, супровідник, споживач послуг поштового зв'язку і под.;*

4) **назви поштових відправлень та їх сукупностей:** *бандероль, депеша, згрупована поштова одиниця, лист, посилка, пакет, мішок «М», рекомендована поштова одиниця, регіональна поштова одиниця, проста поштова одиниця, страхова поштова одиниця, поштова одиниця з післяплатою тощо;*

5) **назви видів поштового зв'язку:** *авіапошта, наземна пошта, поштовий зв'язок спеціального призначення, фельд'єгерський поштовий зв'язок, поштовий зв'язок загального призначення та ін.;*

6) **назви характеристик, ознак, пов'язаних із поштовим зв'язком:** *розряд поштової одиниці, тип поштової одиниці, категорія поштової одиниці, якість послуги поштового зв'язку, нормативний строк пересилання пошти, поштове навантаження і т. ін.;*

7) **назви показників, коефіцієнтів і величин у поштовому зв'язку:** *показник якості послуги поштового зв'язку, радіус зони обслуговування об'єкта поштового зв'язку, тариф послуги поштового зв'язку, норматив часу виймання листів з поштових скриньок, норматив часу відправлення пошти з об'єкта поштового зв'язку, вхідний сухопутний тариф, строки зберігання поштових відправлень в об'єктах поштового зв'язку, планова*

собівартість універсальних послуг поштового зв'язку, ритм потоку, режим потоку, магістральний потік поштових відправлень, коефіцієнт місячної нерівномірності, загальна протяжність поштових маршрутів, вільний квотовий тоннаж, норматив часу надходження пошти до об'єкта поштового зв'язку тощо;

8) назви установ, організацій і їх підрозділів; територій, пов'язаних зі сферою поштового зв'язку: *міська поштова служба, пункт обмінювання пошти, пункт поштового зв'язку, установа обмінювання міжнародної пошти, центр поштового зв'язку, вузол поштового зв'язку, доставна ділянка, зона обслуговування об'єкта поштового зв'язку, керівництво з приймання міжнародних поштових відправлень, міжрегіональні сортувальні центри, рада поштових операторів, сезонне відділення поштового зв'язку, міський поштовий маршрут, ділянка оброблення страхових поштових одиниць і под.;*

9) назви знаків, символів, позначок та їх фрагментів, які використовуються у процесах поштової обслуги: *адресний ярлик, авіапоштовий ярлик, відбитки франкувальних машин, поштова марка художня, поштова марка тематична, поштова марка стандартна, штриховий код, символ (товарний знак) національного оператора поштового зв'язку, штемпель оплати і т. ін.;*

10) назви нормативно-правових актів, нормативних документів та умовних розрахункових одиниць, пов'язаних з процесами поштової обслуги: *бланк супровідної адреси, договір передплати, документ з приймання міжнародних поштових відправлень, здавальний список, касова довідка, контрольний лист приймання, план сортування пошти, порядок упакування поштових відправлень, форма первинного обліку № 2а, регламент поштового зв'язку, сортувальна таблиця, Статут Всесвітнього поштового союзу, схема поштового зв'язку, поштові правила, форма первинного обліку № 2-EMS тощо;*

11) назви методів, способів та правил, що використовуються для забезпечення поштових послуг: *паралельно-послідовний спосіб поєднання операцій, послідовний спосіб поєднання операцій, метод виділення напрямів сортування, метод групування напрямів сортування, комбінований метод сортування, правило першого сортування, правило повторного сортування, правило зумовленого сортування, правило направлення несортованої письмової кореспонденції, функціонально-територіальний принцип побудови мереж поштового зв'язку, адміністративно-територіальний принцип побудови мереж поштового зв'язку та ін.*

У наведених тематичних групах можливо скласифікувати лексико-семантичні групи та підгрупи. Наприклад, у межах найбільшої тематичної групи «Назви дій та процесів» можна виокремити :

1) назви дій та процесів, пов'язаних з функціонуванням установ поштового зв'язку та їх підрозділів: *гасіння поштової марки, детальне сортування пошти, лицювання листа, обмін закритою кореспонденцією з військовими підрозділами, розповсюдження періодичних друкованих видань, упаковка поштового відправлення, ручне оброблення кореспонденції, обмінювання поштових одиниць між поштовим маршрутом тощо;*

2) назви дій та процесів, виконуваних споживачем поштових послуг: *адресування поштових відправлень, адресування поштових переказів, ануляція передплати, відкликання відправлень з пошти і т. ін.;*

3) назви дій та процесів, пов'язаних з контролем якості поштових послуг: *нормування часу виймання листів із поштових скриньок, нормування часу відправлення пошти з об'єкту зв'язку, нормування часу здавання пошти в об'єкті поштового зв'язку, поетапний контроль за якістю пересилання письмової кореспонденції, стандартизація засобів поштового зв'язку, синхронізація оброблення і перевезення пошти та ін.;*

4) назви дій та процесів, пов'язаних з обслуговуванням об'єктів поштової служби: *страхування відправлень письмової кореспонденції та посилок, ліцензування, митне оформлення, анулювання ліцензії, виплата дивідендів, митний огляд тощо.*

Лексико-семантичну групу «назви дій та процесів, пов'язаних із функціонуванням установ поштового зв'язку та їх підрозділів» також можна поділити на групи нижчого порядку:

1) **операції оброблення пошти:** *детальне сортування пошти, загальне сортування пошти, комбіноване сортування пошти, оброблення вихідної міжнародної пошти, оцінка вартості вкладення, реєстрація для вихідних пріоритетних та авіаційних відправлень письмової кореспонденції, штемпелювання поштових відправлень, зважування поштового відправлення, розпізнавання поштового індекса, перевірка правильності адресування, маркування поштового відправлення і т. інше;*

2) **операції пакування:** *пакування поштового відправлення, упакування кореспонденції до Відділень зв'язку, упакування кореспонденції до Зональних вузлів, упакування кореспонденції до Доставних дільниць тощо;*

3) **операції внутрішнього переміщення:** *виймання листів з поштових скриньок, обмінювання поштових одиниць між поштовим маршрутом, обмінювання контейнерів у ПОК та ін.;*

4) **операції зберігання:** *зберігання поштових відправлень, продовження терміну зберігання поштового відправлення і т. ін.;*

5) **операції, пов'язані з транспортуванням:** *доставка відправлень письмової кореспонденції під розписку, моторизоване доставляння пошти, обмін закритою кореспонденцією з військовими підрозділами, вручення поштового відправлення, поштового переказу під розписку, завантаження поштових відправлень, вивантаження поштових відправлень і т. ін.*

Стратифікація термінологічного масиву поштової служби на тематичні та лексико-семантичні групи є важливим етапом дослідження поштової термінології. На сьогодні не існує вичерпної класифікації термінів поштової служби, тому її створення є одним із актуальним питань термінознавства. Істотним постає створення цілісної бази даних термінів поштової служби з внутрішнім диференціюванням тематичних і лексико-граматичних груп, відбиттям внутрішніх синонімічних, антонімічних та інших системно-парадигмалбних зв'язків.

Аннотація. В статті проаналізована проблема тематическої класифікації термінології поштової служби в українском языкe. Описана модель тематическої класифікації термінів поштової служби.

Ключевые слова: терміни поштової служби, тематическа група, лексико-семантическа група.

Abstract. The article analyzes the problem of thematic classification of postal terminology in the Ukrainian language. The model of the thematic classification of the terms of the postal service is described.

Key words: postal service terms, thematic group, lexico-semantic group.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : «Сов. Энциклопедия», 1966 С. 112–113.
2. Филин Ф. П. О лексико-семантических группах слов. *Очерки по теории языкознания.* М., 1993. С. 229–239.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К., 1985. С. 204–205
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів Київ : Либідь, 2001. С. 131.
5. Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах. М. : «Высшая школа», 1987. 104 с.
6. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К. : Вид. дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
7. Кріль С. С., Яшук Л. О. Мережі та системи поштового зв'язку. Одеса : Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова, 2008. 227 с.
8. Чотиримовний словник термінів та визначень основних понять поштового зв'язку / за ред. Л. О. Яшука. Одеса, 2010. 104 с.